

написання, з'ясувати принципи побудови текстів – піднятися на ще один щабель, який веде до вершин професійної творчості.

ХУДОЖНІСТЬ ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТВОРІВ

МИКОЛИ ДАНЬКА

Доп. – ст. викл. Садівничий В.О.

Художність публіцистичних творів Миколи Данька широка і різнопланова, що дає підстави говорити про багатство поетики. Та перш ніж аналізувати її, слід звернути увагу на те, що зараз у журналістико-, мово- та літературознавстві існує досить чимало визначень поняття «поетика». Початково воно утворене від співзвучного грецького слова *poetike*, що означає «поетичне мистецтво». І саме як вчення про художню літературу глумачиться в трактаті Арістотеля «Про мистецтво поезії». Щодо сучасних визначень поняття «поетика», привертає увагу підхід Елеонори Соловей, яка пропонує прийняти, що це художність твору як система певних творчих принципів. Надія Зелінська у своєму монографічному дослідженні «Поетика приголошеного слова» називає поетикою «організацію та оцінку тексту в системі естетичних координат».

Виходячи з наведених визначень ми й схарактеризуємо нарис Миколи Данька «Вечорниці в селі Погребах», опублікований у газеті «Ленінська правда» 17 березня 1963 року. Читаючи його, легко помітити голос самого автора, його власні думки, ставлення до теми; чітко простежуються й стадії розвитку теми, зав'язка його в композиційні вузли.

Розбитий нарис на три частини: «І. Спочатку був телефонний дзвінок»; «ІІ. Погреби. Дві зустрічі»; «ІІІ. На вечорницях дівки чарівниці».

Опис і аналіз події, що породила написання означеного матеріалу подано в зачині (ліді). Першоджерелом розповіді виступає телефонний дзвінок до редакції, який тут і наводиться

як документ: “Робочий кабінет. Звичайний телефонний дзвінок. Такий же нудний, канцелярський, як завжди, і хто б міг подумати, що його трафаретна мелодія відчинить двері до поезії?”

– Алло! Ви чуєте? Говорять із Ромен. У нас мають бути вечорниці. Еге ж, в Погребах... То, може, під’їдете?»

Автор пояснює нам, чому “трафаретна мелодія відчиняє двері до поезії», тобто аналізує причини того, чому вечорниці зі звичних стали подією аж облесного масштабу: “...Яке оригінальне і старе, мов світ, українське слово – вечорниці!.. А були ж такі, що глибокодумно, з езуїтською посмішкою на устах – “а ось я вас упечу!» – підписували циркуляри: “вищезгадані раз і назавжди заборонити»

Після цього й історично-, й публіцистично-, й науковомого опису тих умов, у яких були вечорниці, виводиться причина: “Щоб народ не зберігав у своєму серці зернятко волі, гідності, національних традицій, культури ні від кого не позиченої, словом усього того, що людину робить людиною, і ось розганяли вечорниці... А наші хлопці та дівчата не вгавали... Життя могутніше над усякий папірець”.

Подавши ситуацію, яка передувала написанню цього матеріалу, показавши нам одним влучним штрихом що таке вечорниці – “народ зберігав у своєму серці зернятко волі» – автор, захопивши читача, на ланцюжку логічних зв’язків веде його далі: до характеристики героїв публікації, до показу вечорниць сьогоднішніх. Це розкривається у двох розділах нарису: “II. Погреби. Дві зустрічі» та “III. на вечорницях дівки чарівниці...»

Характеристика ж героїв нарису розпочинається з опису природи: “Чи доводилося вам бачити картину Архипа Куїнджі “Місячна ніч на Україні»? Ні, цього враження, мабуть, не передати з допомогою порівнянь! Таке ж, мовби купоросно-зелене небо, повітря. Під горою – оселі. Якийсь м’який, суто український акорд спокою і затишку ліг на тини і стріхи...»

Малюнок не вводиться сюди заради зайвого рядка, він є одним із головних героїв вечорниць. Він як підтвердження того, що тільки така природа могла виколисати українців.

Нагадаємо – другий розділ мав назву “Погреби. Дві зустрічі». Звичайно, коли перечитати його, то можна закинути авторові, що там не дві зустрічі, а значно більше. Та швидко доходиш висновку — перша зустріч із природою, з самим селом, як дійовими персонажами нарису, друга зустріч — з людьми.

І тільки після психологічних, портретних характеристик усіх героїв нарису, Данько підходить до кульмінації – від теоретичного обґрунтування переходить до практичної його постановки – описує вечорниці. Робить це не поступовим змальовуванням картини, а нанесенням експресивних різнокольорових мазків. Тому хлопці та дівчата не сидять, підперши голови, не зникають безслідно. Вони – діють: “Кімната, мов святковий вулик. На печі, звисивши ноги, меліоратор Михайло Коломієць шпарко розтягує міхи... За столом сидять два нарубки і вишивають собі гарненько... Чиєсь дівоче контральто починає пісню... Пісні змінюються жвавими танцями... В хаті стає душно. Хтось відчиняє вікно. В темну прогалину заглядають березневі зорі...”

По-суті, картину змальовано повністю. Прозвучав заключний акорд вечорниць. Але музика нарису ще звучить. Читач ще в напрузі, ще чогось чекає. Й це чекання не марне. Ще є останній абзац. Він, впливаючи з зачину, закликає культивувати цю традицію сьогодні. Тільки не риторично-пафосно звучить цей заклик, а стає противагою дійсним розвагам молоді тодішньої, а теперішньої й поготів: “Час пізній. Молодь встигла не тільки повеселитися, а й поділитися думками, новинами. Закохані, напевно, зуміли знайти спільну мову, як то кажуть, в рамках порядності. Хоч за поцілунки не ручаємося. З сіней не раз долинали воркування. Тільки цур! – про це нікому, бо ячмінь вискочить на оці...». І ця кінцівка увиразнює автора, підкреслює його схильність до художності в журналістській творчості.